

SZŰRŐ PRÓBA 34.

ELEMZÉS

MÉRTÉK

MÉDIAELEMZŐ

MŰHELY

www.mertek.eu

2021. MÁJUS

Szűrőpróba 34.

Május 26. az őszi beszéd 15. évfordulója, az állami televízió aznapi híradóiban ez volt legfontosabb aktualitás. A 18 órakor és a fél nyolckor kezdődő hírműsorok első része hosszú percekig a 2006-ban történt eseményekről szólt. A koraesti hírműsor sporthírek nélkül számított műsoridejének csaknem a felében, a 25 percből 12-ben tárgyalták ezt a témát, az esti nagyhíradóban pedig három, összesen 16 perces műsorelem foglalkozott a beszéddel, a következményeivel és főként a jelenlegi kormánypárti értékelésével, hangsúlyozva, hogy szoros párhuzam van Gyurcsány Ferenc akkori hazug kormánya és az ellenzék, Karácsony Gergely mostani kampánya között

A járvány hazai és külföldi híreiről a koraesti hírműsorban 8 percben tudósítottak, ebből két híryanag szólt arról, hogy Kemecsétől Balassagyarmatig nagyon jól halad az oltás, Magyarországon 5 millió 40 ezer embert már beoltottak, és ezzel a világ élmezőnyében vagyunk az átoltottságot illetően. A külföldi pandémiás helyzetkép az esti hírműsorban nagyobb terjedelmet kapott, benne külön hírt adtak arról, hogy már a szlovákok is olthatnak a magyarok által bevizsgált Szputnyikkal. Hozzá tették, hogy a jelentős számú szlovák polgár csak a Szputnyikkal hajlandó magát beoltatni.

A COVID 19 járvány hazai csillapodásával az állami televízió visszatért korábbi obligát témájához: a migránsok ismét feltűntek a híradásokban a magyar határ mentén és a külpolitikai beszámolóknak is. A kormányzati sikerként elkönyvelt eredményekre a fél nyolcas műsorban 10 percet szántak, a jó hírek között megtudhatták a nézők, hogy a jövő évi költségvetésben több pénzt szánnak az egészségügyre, hogy az EU-s pályázatokon önállóan indulhat Pest megye, hogy áttörést hozhat egy magyar innováció a rákdiagnosztikában, népszerű a SZÉP kártya, és versenyhajót adtak át a balatonfüredi yachtkikötőben, no meg felavatták a Húség-mozdonyt.

Az ellenzéki pártok 1 perc 40 másodpercnyi időt kaptak, három hírben négy pártot említettek meg ez idő alatt. Az ellenzékre szánt műsorpercekkel való takarékoskodás jegyében az önállóan szereplő DK és MSZP mellett az LMP-t éppen csak megemlégették, amikor arról tájékoztattak, hogy az LMP és a Jobbik a tömeges privatizáció helyett nagyívű bérlakásprogram megindítását javasolja, és erről egy jobbikos politikus szavait tették közzé.

Ezek ugyanazok

15 éve hangzott el az őszi beszéd, de a nyilvánosság csak szeptember 17-én ismerte meg, a kiszivárogtatást követően, és azután kezdődött a tiltakozás hullám, amelynek a hatása egészen napjainkig érvényesül. Május 26-án tehát a nyilvánosság még semmiről nem értesült, a téma előhívása azonban a kormánypártoknak jó alkalom volt arra, hogy magasabb fokozatra kapcsolják az ellenzékkel szembeni választási kampányt. Ennek központi eleme annak a hirdetése, hogy az ellenzéki összefogással Gyurcsány Ferenc készül visszatérni a hatalomba.

Az állami híradó három összeállítást szentelt a témának. A 10 perc terjedelmű első műsorelemben felidéztek a beszéd legemlékezetesebb mondatait, az erőteljes kifejezéseket a képernyőre is kiírták. *(Elkúrtuk. Nem kicsit. Nagyon. Európában ország ilyen böszmeséget még nem csinált, mint amit mi csináltunk. Meg lehet magyarul. Nyilvánvalóan végighazudtuk az utolsó másfél-két évet. Teljesen világos volt, hogy amit mondunk, az nem igaz. Majdnem beledöglöttem, hogy másfél évig úgy kellett tenni, mintha kormányoztunk volna. Ehelyett hazudtunk reggel, éjjel meg este.)* A beszéd

kiszivárgását követő eseményeket szelektíven idézték fel, a Magyar Televízió székházának ostromát eufemisztikusan behatolásként említették, a hangsúly a visszaemlékezésben azon volt, hogy a rendőrség az október 23-i Fidesz nagygyűlésre rátolta a kormányellenes tüntetőket, és így a békés tömegből sokan estek áldozatul a brutálisnak nevezett rendőri fellépésnek – emelték ki a híradásban. Az anyagban megszólalt az állami média állandó szereplője, a Századvég jogi szakértőjeként bemutatott ifj. Lomnici Zoltán, aki éppen nem jogi érvekkel azt magyarázta, hogy „a jogállamiságot folyton számonkérő Brüsszel” annak idején nem emelt szót a rendőri brutalitás ellen. Az állami híradó a nyilatkozó szavait reflektálatlanul hagyta, pedig „Brüsszel” a kijelentésekkel ellentétben nem hagyta szó nélkül a történeteket. Az őszi események kivizsgálása idején, 2007 februárjában Magyarországra látogatott az Európai Bizottság igazságügyi biztosa, Franco Frattini, aki a rendőrök képzését, a rendőri azonosító használatát és a gumilövedékek használatának a mellőzését, valamint a civil kontroll megerősítését, és az erőszakot elszenvedettek eseteinek a kivizsgálását szorgalmazta.¹

Brüsszel kárhoztatásán túl a századvéges tanácsadó azt hangsúlyozta, hogy az akkori rendőri brutalitás az egész baloldal bűne, a miniszterelnök-jelölt Dobrev Kláráé és Karácsony Gergelyé, ráadásul Karácsony Gyurcsány tanácsadójaként maga is bűnrészes az akkori politikának. A XXI. Század Intézettől Deák Dániel, az állami médiában szakértőként ugyancsak rendszeresen megszólaltatott vezető elemző ennél is tovább ment, párhuzamot vont az akkori Gyurcsány-kormány és Karácsony mostani kampánya között azt állítva, hogy mindkettő hazug kampány, és most is Gyurcsány irányít.

A „szakértői elemzéseket” követően a műsorelemet egy mozgalmas performansszal színesítették. A PestiSrácok és a Pesti TV a fiatalokat kívánta felvilágosítani a 2006-os eseményekről és Gyurcsányról egy demonstrációval, amelynek keretében egy Gyurcsány Ferenc képpel és a 15 évvel ezelőtti kormányellenes szlogenekkel feldíszített öreg Csepel teherautót átvezettek Budáról Pestre, majd a főszerkesztő beszédet mondott a Vértanúk terén arról, hogy szerinte Gyurcsány Ferenc veszélyes a mai magyar demokráciára, és mindent meg kell tenni azért, hogy ne legyen többet ilyen miniszterelnöke az országnak. A 12 fős demonstrációnak az állami híradó nagy jelentőséget tulajdonított, mert részletesebben tudósított róla, mint ahogyan az ellenzéki pártok kezdeményezéseiről szokott beszámolni.

Az aktuálpolitikai vonatkozások sulykolása, a jelenlegi ellenzékéről és Karácsony Gergely miniszterelnök-jelöltségéről hangoztatott negatív vélemény közzététele után egy szerkesztői csavarral visszatértek az őszi beszéd elhangzásának a körülményeire, bejárva a jelenleg üres egykori balatonöszödi kormányüdülő épületét, miközben felidéztek, hogy 15 éve a tanácskozási idején „hermetikusan lezárták” a környéket a helyszín körül, „de még így is” kiszivárgott a „titkosnak szánt” beszéd.

Ezek a tendenciózus kijelentések, megjegyzések arra szolgáltak, hogy erősítsék, valami bűnös összeesküvés zajlott 15 évvel ezelőtt a kormányfő vezetésével. Pedig a zártkörű ülésezéseknél azóta is megszokott bármely kormánypártnál, hogy egy-egy kihelyezett frakcióülés idején annak a helyszínét elzárják a nyilvánosság elől. *(Éppen jelen Szűrőpróba írásakor jelent meg a hír², hogy nagy biztonsági intézkedések közepette, a helyszínt fekete kerítéssel körbebarikádózva tartja a Fidesz*

¹ Az EU-biztosnak se tetszett a gumilövedék
<https://www.origo.hu/itthon/20070221franco.html>

² Fekete kordonokkal zárták le a Fidesz-frakcióülés környékét Debrecenben, Orbán szerint Gyurcsány az egyik legnagyobb veszély
<https://telex.hu/belfold/2021/06/16/fidesz-kdnp-frakcioules-debrecen-orban-viktor-kordon>

frakció kihelyezett debreceni ülését.) A kiszivárgással összefüggésben a „hermetikus lezárás” emlegetése szintén hangulatkeltő volt, hiszen a három évig tartó nemzetbiztonsági vizsgálat 2010-es lezárása óta tudható, hogy a beszéd nem kívülről, lehallgatással és nem is illegális felvétel útján került ki, hanem valamely, a hangfelvételhez jogszerűen hozzájutó személy lehetett a kiszivárogtató.

Az összeállítás tendenciózusságát jelzi, hogy a beszéd körülményeinek és az MSZP akkori hivatalos, Gyurcsány Ferencet támogató reakciójának a felidézését követően rögtön bevágtak egy beszélgetést, amelyet a Dob utcában, egykori sebesülése helyszínén a Fidesz nagygyűlésről hazai gyekvő és közben rendőri erőszak áldozatává lett férfival készített az állami televízió munkatársa, aki a műsorvezető felkonferálása szerint 15 évvel ezelőtt maga is „közelről figyelte az eseményeket.” A hat órai hírműsorban pedig maga a riporter osztotta meg emlékeit a véres október 23-i eseményről. Azt mondta, a rendőrség szándékosan tolt rá a kormányellenes tüntetőket a Fidesz rendezvényre. *(A most állami televíziós Császár Attila akkor a Hír TV helyszíni tudósítójaként nem csupán „közelről figyelte” az eseményeket, de a 2006. szeptember 18-i zavargások kirobbanásakor forradalmi, háborús helyzetről, új 56-ról vizionált a televíziós közvetítésben, miközben megfélemezett a demonstrációk törvényes kereteiről, az alkotmányos rend tiszteletben tartását a médiaszolgáltatók számára előírt törvényi kötelezettségről. Az akkori médiahatóság egymillió forint bírsággal sújtotta a Hír TV-t a kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértése és az alkotmányos rend tiszteletének a figyelmen kívül hagyása miatt.)* A rendőri támadás áldozata után Gaudi Nagy Tamás, a Nemzeti Jogvédő Szövetség ügyvezetője következett, aki úgy értékelte, hogy 2006-ban a rendőrség terrorcselekményt követett el, ami álláspontja szerint soha el nem évülő, életfogytig tartó szabadságvesztéssel sújtható bűncselekmény. Ehhez már a narrátor tette hozzá, miközben villogó Gyurcsány képek váltották egymást a képernyőn, hogy Gyurcsány Ferenc azóta sem kért bocsánatot a választóktól, sőt szerinte ez a beszéd a legtisztességesebb megnyilatkozása volt.

A politikai reakciók az évfordulón címet viselő második őszi műsorelemben az aznapi parlamenti ülésről adtak válogatott összefoglalót, a főszereplő Rétvári Bence államtitkár volt, aki – a narrátor szavai szerint – Jakab Péter Jobbik elnököt szembesítette korábbi önmagával, a Jobbik alapító nyilatkozatában foglaltakkal, miszerint „elsődleges feladat a kommunista utódpart és a vele összeforrt szélsőséges liberálisok eltávolítása a politikai hatalomból”, Jakab pedig mégis kiáll Dobrev Klára mellé. A szembesítés természetesen elmaradt az állami televízióban, hiszen a megtámadott politikus nem szólhatott meg, ráadásul a parlamenti közvetítések Youtube csatornáján az is leellenőrizhető, hogy az állítólagos „szembesítés” idején Jakab Péter nem is tartózkodott az ülésteremben. A kormányhíradóban bejátszott szembesítő részlet címzettje ugyanis valójában³ nem Jakab Péter volt. Rétvári valójában ezekkel a szavakkal Szilágyi György jobbikos képviselőnek válaszolt A jövőnk a tét című napirend előtti felszólalására, aki Kövér László részrehajló büntetés kiszabását kifogásolta. A politikus jegyzőkönyvi idézetekkel támasztotta alá, hogy milyen durva mondatokat nem büntet házelnök, sőt ő maga is sértőn viselkedik, Jakab Péterre pedig a „ficsúr” szóért súlyos pénzbüntetést szabott ki. Az államtitkár érdemi válasz helyett mondta el a gyurcsányozó szöveget, amit a propaganda híradó a kontextusából kiszakítva, mint az őszi beszéd évfordulójára adott reakciót tett közzé. A politikai reakciók cím alatt Rétvári után – kvázi kiegyensúlyozásként – Szanyi Tibor egykori MSZP politikus arról beszélt, hogy őt akkor fejbe kólintotta a beszéd, majd Hollik István Fidesz kommunikációs igazgató mondta ki a végső ítéletet: nincs másik Gyurcsány, a mai baloldal ugyanaz, mint a régi. Hollik szavai közben, a drámai hatás fokozása érdekében fekete alapon fehér betűkkel az őszi beszéd néhány mondatát jelenítették meg a képernyőn. Rétvári, Szanyi és Hollik reagálása mellé a narráció szerint az akkoriban Gyurcsány tanácsadójaként dolgozó Karácsony

³ <https://www.youtube.com/watch?v=kFY6CvMKRsc>, 43:38-tól

Gergelytől is interjút kért az állami híradó arról, hogy ő hogyan élte meg azokat a napokat, de a főpolgármester nem válaszolt.

A beszéd évfordulójára cerebrált műsorfolyam harmadik részében az őszi beszéd kiszivárgásáról készült és a közeljövőben a mozikba kerülő ElkXtuk című nagyjátékfilm producerével tettek közzé egy beszélgetést. A híradás nem nélkülözte a drámai hatást, a bejátszás kezdetén egy ipari kamera felvételét láttuk, ami azt rögzítette, hogy motoros futár érkezik az MTVA székházhoz egy nagy borítékkal, benne a film előzetesét tartalmazó pendrive lapult. Kálomista Gábor producer azt emelte ki, hogy erről az ügyről azért kell beszélni, mert van olyan generáció, aki nem hallott még róla, ugyanakkor az akkori szereplők között ma is aktív politikusok vannak.

Az őszi beszéd kiszivárgása utáni események a rendszerváltozás utáni éveknek jelentős történése volt, a tiltakozás hullám zavargásokhoz vezetett. A beszéd miatti felháborodásból utcára vonult tüntetéseknek, a Gyurcsány Ferenc miniszterelnök lemondását követelő demonstrációknak több fázisa volt 2006. szeptember 17-től 2006 végéig, a tüntetések abbamaradásáig. Az események után sokan sokféleképpen értékelték magát a beszédet és a nyilvánosságra kerülését követő, erőszakos cselekményekbe torkolló tiltakozássorozatot, valamint a rendőrség erőszakot alkalmazó fellépését. Több vizsgálat, bírósági eljárás indult, volt olyan, amelyben a rendőrség fellépését vizsgálták, és indultak eljárások erőszakosan viselkedő demonstrálók ellen is. Az állami televízió műsorában 15 évvel később csak az akkori kormányt és karhatalmat bíráló hangok jelentek meg, miközben egyenlőségjelet tettek az akkori hazug kormányzás és az ellenzék mostani választási kampánya között.

A tájékoztatás súlyosan egyoldalú volt, a hírek, időszerű politikai műsorok sokoldalúságának, tárgyilagosságának és kiegyensúlyozottságának, a vitatott kérdések ismertetésének, a vélemények, nézetek sokféleségének bemutatására vonatkozó elvek nem érvényesültek. Az állami televízió ezúttal is a kormánypártok propagandaeszközeként működött.

Jövő évi költségvetés

Félrevezető címszó alatt folytatódott a szintizta propaganda, a Fidesz álláspontjának a hirdetése. A hírben ugyanis a költségvetési adatokról csak kevéssé esett szó, a lényeg annak a hirdetése volt, hogy a mostani vezetéssel szemben 2010 előtt az akkori baloldali kormány mit tett az egészségügyben. A felkonferálásban elhangzott, hogy 2022-ben csaknem 2900 milliárd Ft jut az egészségügyre, ami 1700 milliárddal több, mint 2010-ben és 770 milliárddal több mint idén. Majd bejátszották Kásler Miklós saját hangú megszólalását arról, hogy örömmel tölti el, hogy a kormány évről évre több forrást biztosít a magyar emberek egészségére. Aztán Halász János Fidesz-szóvivőt idézték, aki felsorolta, hogy 2010 előtt, Gyurcsányék 650 milliárd forintot vontak ki az egészségügyből, egyhavi bért vettek el az egészségügyi dolgozóktól, 16 ezer aktív ágyat számoltak fel, és 6 ezer egészségügyi dolgozót bocsátottak el. Ehhez képest a Fidesz kormány, hallhattuk immár saját hangon a politikustól, 70 %-kal emelte 3 év alatt az ápolók bérét, és az orvosok soha nem látott bérfeljesztésben részesülnek.

A híradás teljesen egyoldalú, sőt félrevezető volt. Van ténybeli magva, de egyértelműen propagandacélt szolgált. Az általános tapasztalat, hogy a politikusok nem ritkán szelektíven bánnak a számokkal, de a közszolgálatinak nevezett médiától elvárható lenne, hogy a politikusok nyilatkozatainak egyszerű kihangosítása helyett korrekt tájékoztatást nyújtson a társadalom számára fontos kérdésekben. Az egészségügyi költségvetésről való nézői véleményalkotást segítette volna, ha a számokat nem kiragadva, hanem a költségvetés egészéhez viszonyítva tette volna láthatóvá. A 2010-hez viszonyított többlet nominálisan biztosan igaz, ám más értelmezést kap, ha azt is tudjuk az

Eurostat adataiból⁴, hogy Magyarország a járvány előtti évben, 2019-ben költötte a legkevesebbet GDP arányosan az egészségügyre 1995 óta, tehát volt honnan elrugaszkodni tavaly a járvány hatására. Ráadásul az is köztudott, hogy a tavalyi egészségügyi többlet ráfordítás részben a járvánnyal kapcsolatos egyszeri többlet volt. Így viszont Halász Jánosnak a 2010 előtti kormányt csepülő és a Fidesz kormányzást magasztaló mondatainak a közzététele anélkül, hogy eltérő véleményt megjelenítettek volna ebben a közérdeklődésre számot tartó vitatott kérdésben, egyoldalú tájékoztatást eredményezett.

Államtitkár-híradó

A Közzolgálati kódex előírja, hogy az ország lakosságát széles körben érintő társadalmi és gazdasági folyamatok bemutatása kapcsán a közzolgálati médiaszolgáltatások nagy figyelmet fordítanak az Országgyűlés, a kormányzati és önkormányzati szervek, az egyházak, a pártok, az érdekképviselők, társadalmi szervezetek és állampolgári közösségek tevékenységének bemutatására, működésük nyilvánosság elé tárására.

Az állami híradó szerkesztői a kormányzati szervek tevékenységének a bemutatását úgy igyekeznek ellátni, hogy – egészen kis túlzással – szinte minden hírre jut egy-egy államtitkár. (Akiknek a száma 2010 óta megkétszereződött, a második Orbán-kormány megalakulásakor összesen 106-an voltak miniszteri, államtitkári vagy helyettes államtitkári pozícióban. Ez a szám mostanra 198-ra nőtt.) Nem csoda hát, hogy minden rendezvényen megjelenik valamely minisztériumi vezető, akár szakpolitikáról van szó, akár nem. És az állami hírműsor annak rendje és módja szerint mindent adásba is szerkeszt. Mintha a közérdeklődés attól függene, hogy szerepel-e benne kormányzati vezető tisztségviselő. A vizsgált napon csupán három hazai vonatkozású hírben nem szerepelt miniszter vagy államtitkár, kilenc beszámolóban igen. A szakpolitikai vonatkozású hírek mellett olyan tudósításokban is az államtitkárok nyilatkozatai kaptak az adott eseményhez képest nagyobb hangsúlyt. mint például egy új versenyhajó átadása a balatonfüredi yachtkikötőben (pénzügyminisztériumi államtitkár), vagy a soproni Hűség-mozdony felavatása (vagyongazdálkodásért felelős államtitkár). Ezekben az esemény a háttér volt a miniszteriális vezető szavaihoz. Úgy tűnik, az államtitkár megszólaltatása olyankor is elengedhetetlen, amikor maga részt sem vesz egy rendezvényen, például a Vakok Intézetében lebonyolított, Guinness-rekordot ért maratonról kompakt összeállítást közölt a híradó, majd az anyag végén a parlament előtt külön megszólaltatták a szociális ügyekért felelős államtitkárt, hogy elmondhassa, a fogyatékosügyben van akarat, elszántság és tettrevágy.

A Közzolgálati kódex szerint a közzolgálati médiaszolgáltatás egyik célja a társadalmi és kulturális értelemben átfogó médiaszolgáltatás nyújtása, amely a lehető legtöbb társadalmi réteghez és kulturálisan elkülönülő csoportokhoz, illetve egyénhez kíván szólni, ugyanakkor lehetőséget teremt valamennyi társadalmi rétegnek vagy kulturálisan elkülönülő csoportnak az országos nyilvánosságban való megjelenésre, mindezt úgy, hogy segítse az egyes csoportok, rétegek közti közeledést, megértést, az integrálódást. A megértés és az integrálódás segítése nem lehetséges akkor, ha az állami média nem teljesíti a kiegyensúlyozott tájékoztatásra vonatkozó feladatát. A Kódex szerint minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy megismerhesse a társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális helyzetét jelentős mértékben befolyásoló történéseket, tényeket, és tájékoztatást kapjon az őt egyénileg vagy csoportosan, közvetlenül vagy közvetve érintő lényeges eseményekről. A közzolgálati médiaszolgáltató a műsorszámába – különös tekintettel a hír- és tájékoztató műsorszámokra – kerülő tények és vélemények kiválasztása során a nézők és a hallgatók

⁴ 25 éves mélyponton volt az egészségügyi büdzsé, mielőtt jött a járvány
https://hvg.hu/gazdasag/20210324_egeszsegugy_kiadas_allamhaztartas_koltsegetes_orban_kormany

önállóan formált saját véleményének kialakításához szükséges minden lényeges tényt és meghatározó véleményt figyelembe vesz, és törekszik az összefüggések feltárására. Az állami televízió 2021. május 26-i hírműsoraiban ezzel a kötelezettség teljesítésével adós maradt, teljeskörű és hiteles tájékoztatás helyett a kormánypártok álláspontját felhangosító egyoldalú híradót sugárzott.

Az elemzést a Mérték megbízásából Bencsik Márta készítette.